

12½ Jaar bestuurlijke fusie Stichting 1940-1945 en Stichting Centrum '45

Anja Hage: 'Door samenwerking is zorg gewaarborgd'

Foto: Sietse Nagel

Foto's: Sietse Nagel

Op 1 januari 2005 gingen Stichting 1940-1945 en Stichting Centrum '45 een bestuurlijke fusie aan. Reden om met mevrouw Anja Hage-Zoetewei, die zich al vele jaren inzet voor Stichting 1940-1945, terug te kijken op de voorgeschiedenis en de balans op te maken van 12½ jaar samenwerking tussen beide organisaties.

Door Jan Driever

Mevrouw Hage is in 1990 op advies van haar moeder, die zich al jarenlang voor de Stichting had ingezet, vrijwilliger geworden van Stichting 1940-1945. In 1992 werd zij penningmeester van de Districtsraad Zuid-Holland en namens de Districtsraad werd zij afgevaardigd naar de Stichtingsraad. Van 2000 tot 2005 was zij lid van het Bestuur en sinds 2005 is zij lid van de Raad van Advies van Stichting 1940-1945. Op 1 januari 2018 volgt mevrouw Hage de heer Boomsma op als voorzitter van de Raad van Advies.

U kwam in 1990 bij de Stichting. Hoe was de situatie destijds?

'Toen ik bij de Stichting kwam, was het besluit al genomen dat de Stichting zou afbouwen. Het was een periode van reorganisaties en in 1993 is de Stichting verhuisd van het Rhijnspoorplein naar Nienoord. In die tijd werden allerlei plannen gemaakt voor de toekomst, waarbij steeds als uit-

gangspunt gold: hoe kunnen wij het beste voor de doelgroep zorgen zo lang dat nodig is?

'In de jaren '90 is geprobeerd om de begeleidende instellingen, de zusterinstellingen, bij elkaar te krijgen. Er liepen onderhandelingen met Stichting Pelita en Stichting Burger-Oorlogsgetroffenen, SBO, met als doel de krachten te bundelen en te komen tot een Branche-Organisatie Oorlogsgetroffenen, de zogenaamde BOOG. Die onderhandelingen zijn weliswaar mislukt, maar ze hebben wel geleid tot de fusie van Stichting 1940-1945 met de SBO in 2002.'

Er werden nog enkele belangrijke besluiten genomen.

'Dat was ook nodig. Want niet alleen doordat de subsidie die het ministerie van VWS verleende in de loop der jaren aanzienlijk minder werd, maar ook doordat de doelgroep van de Stichting geleidelijk aan kleiner werd en daarmee ook het aan-

tal medewerkers afnam, werd de Stichting steeds kwetsbaarder. Het aantal maatschappelijk werkers in dienst van de Stichting nam ook snel verder af, de teams werden steeds kleiner. Daarom is het besluit genomen het maatschappelijk werk ten behoeve van de doelgroep van de Stichting in 2002 over te dragen aan een zestal instellingen voor algemeen maatschappelijk werk. Met die overdracht was het maatschappelijk werk ten behoeve van de doelgroep van de Stichting in de toekomst geborgd.

Maar de Stichting was op meer fronten erg kwetsbaar. Zo werkten bij de afdeling Pensioenen drie medewerkers, samen 2½ fte, die maandelijks zorgden voor de uitbetaling van in totaal € 10.000.000,- aan de buitengewoon gepensioneerden. Dat was een heel erg grote verantwoordelijkheid en door de geringe bezetting van die afdeling was het bijzonder kwetsbaar. Daarom is in 2004 besloten de uitvoering van de uitbetaling van de buitengewone pensioenen elders, bij Loyalis Maatwerk Administraties in Heerlen, onder te brengen.'

'Het was echt niet gemakkelijk om het maatschappelijk werk over te dragen en de uitbetaling van de pensioenen uit handen te moeten geven. Maar bij alle stappen en besluiten die zijn genomen, was voor de Stichting steeds het allerbelangrijkste het veilig stellen van de zorgtaak naar de doelgroep toe. Daar heeft de Stichting allerlei concessies voor gedaan. Het heeft ook wat gekost, het is zeker niet altijd even gemakkelijk geweest. Er moesten ook onsympathieke besluiten worden genomen, besluiten waar je misschien niet heel blij mee was, maar waar je wel van kon zeggen 'de mensen waar het om gaat, die blijven verzorgd'. Dat is altijd het belangrijkste uitgangspunt geweest.'

Hoe kwam de Stichting bij Stichting Centrum '45 terecht?

'Uit berekeningen was gebleken, dat Stichting 1940-1945 met de beschikbare middelen zelfstandig door zou kunnen gaan tot 2009. Daarna zou dat niet meer mogelijk zijn, dan zou het geld op zijn. Maar het doel van de Stichting is 'wij zorgen voor jou en de jouwen' zo lang dat nodig is, dus ook na 2009. Er moest dus gezocht worden naar een geschikte partner met wie dat zou kunnen. En dat is Stichting Centrum '45 geworden. Volgens mij kwam Niko de la Haye, de toenmalige directeur van Stichting 1940-1945, met het idee "moeten wij daar niet eens tegen aanleunen?". En dat is ook niet vreemd. Stichting Centrum '45 is in 1973 opgericht op initiatief van een aantal verzetsdeelnemers, had in het verleden veel van 'onze mensen' behandeld en was gespecialiseerd in het omgaan met verzetsmensen en oorlogsslachtoffers. Mijn vader is er ook twee keer behandeld, hij heeft daar heel veel baat bij gehad. Dat gold overigens voor veel anderen die ik heb gesproken. Omdat leden van de doelgroep van Stichting 1940-1945, verzetsdeelnemers, aan de basis stonden van Stichting Centrum '45, zou je kunnen zeggen, dat na de bestuurlijke fusie de dochter, Stichting Centrum '45 dus, zou gaan zorgen voor de moeder, Stich-

Er moesten ook onsympathieke besluiten worden genomen

ting 1940-1945. De oorspronkelijke doelgroep zou Centrum '45 ook vertrouwen. Want daar gaat het ook om, het gaat ook om vertrouwen. Daar kwam bij dat samenwerking ook voordelen bood voor Centrum '45, omdat wij iets konden bieden wat zij niet had. Mensen die bij Centrum '45 uitbehandeld waren, konden bij ons terecht, bij de Contactcommissies, bij ons konden ze de lotgenoten ontmoeten. Dat heeft Centrum '45 niet en ik denk dat dat voor hen heel belangrijk is geweest. Wij hadden iets wat zij niet hadden.'

Er waren ook mensen die bezwaren hadden tegen een verregaande samenwerking met Centrum '45. Wat waren die bezwaren?

'Eén van de bezwaren was, dat de zelfstandigheid moest worden opgeofferd. Stichting 1940-1945 had van oudsher een bestuursstructuur met verschillende lagen: Districtsraden, Stichtingsraad en

Overhandiging van de voorzittershamer aan Jan-Wilke Reerds, december 2004.

Stichting had het recht een lid voor te dragen voor de Raad van Toezicht van Centrum '45 en de Stichting had een vertegenwoordiger in de Ondernemingsraad van Centrum '45. Ook dat vonden we heel belangrijk, dat we ook daar nog heel duidelijk zichtbaar waren en onze stem konden laten horen. Verder kwam er een Raad van Advies, die een klankbordfunctie heeft voor de directeur/bestuurder en die een aantal bevoegdheden kreeg die vroeger bij het Bestuur lagen, bevoegdheden die met name met de besteding van het vermogen van de Stichting te maken hadden. Daarnaast is voor

gezorgd dat de Stichtingsraad bleef bestaan, die verantwoordelijk was voor het vrijwilligerswerk.'

Bestuur. Er kwam nu één directeur/bestuurder voor beide organisaties, voor zowel Stichting 1940-1945 als voor Stichting Centrum '45. De bezwaren waren overigens zeer zeker niet gericht tegen de directeur/bestuurder zelf, de heer Reerds, maar tegen het feit dat de zeggenschap bij één persoon kwam te liggen. Een aantal leden van het Bestuur vond dat eigenlijk niet zo'n fijne constructie. Wij waren dat ook niet gewend: wij hadden een voorzitter en wij hadden een directeur. Dat beviel ons, om het zo maar te zeggen. We moesten dat loslaten, we moesten van het vertrouwde pad afstappen, iets nieuws omarmen en dat was soms wel moeilijk. En je moest ook maar kijken waar dat strandde, hoe het zou gaan met de nieuwe directeur/bestuurder. Voor sommige mensen was dat een heel moeilijke stap. Een ander bezwaar was, dat Centrum '45 eigenlijk een heel andere organisatie is dan Stichting 1940-1945. Centrum '45 is een behandelcentrum, een ziekenhuis, terwijl Stichting 1940-1945 een belangenbehartigende organisatie is. Maar de doorslag om te kiezen voor een bestuurlijke fusie heeft toch gegeven, dat Centrum '45 beschikte over een goed apparaat, over deskundige en betrokken mensen, die zich ook al jaren hadden ingezet voor dezelfde doelgroep als Stichting 1940-1945 en die nu ook konden worden ingezet voor Stichting 1940-1945. Wij dachten dat we juist door die insteek een hele goede partner zouden krijgen aan Centrum '45.

'Na de bestuurlijke fusie zijn Stichting 1940-1945 en Stichting Centrum '45 als twee aparte stichtingen blijven bestaan. We vonden het heel belangrijk dat de Stichting zichtbaar bleef. De

Wat waren de grote voordelen van samenwerking met Centrum '45?

'Als je een kleine organisatie bent met zo'n 10 werknemers, dan kun je een aantal zaken niet meer zelf uitvoeren. Ik denk hierbij onder andere aan personeelszaken, algemene zaken, automatisering, de loonadministratie en de financiële administratie. Al die zaken konden nu worden gedaan door Centrum '45. Maar het allerbelangrijkste voordeel is natuurlijk dat de zorg voor de doelgroep door de samenwerking ook in de toekomst is geborgd.'

In 2007 heeft Stichting Centrum '45 het initiatief genomen tot de oprichting van Arq Psychotrauma Expert Groep. In totaal zijn nu acht organisaties verbonden aan Arq. Heeft die verbreding gevolgen gehad voor Stichting 1940-1945?

'Wij voelen ons als partner van Arq goed. Arq werd opgericht vanuit de overtuiging dat samenwerking van grote meerwaarde is voor zowel cliënten als organisaties. Volgens mij klopt dat ook en de samenwerking tussen Stichting 1940-1945 en Centrum '45 heeft dat ook aangetoond. Ik denk zelfs dat deze verbreding juist heeft gezorgd voor versteviging van hetgeen ons bij de bestuurlijke fusie in 2005 voor ogen stond. Destijds was een van de doelstellingen het behoud van de in de loop der jaren opgebouwde kennis en expertise op het gebied van de oorlog en de gevolgen van de oorlog. Dat gebeurt in Arq Kenniscentrum Oorlog, Vervolging en Geweld, het vroegere Cogis, één

van de organisaties binnen Arq waar de Stichting nauw mee samenwerkt. Verder vind ik het belangrijk dat Stichting Pelita, de begeleidende instelling voor de mensen die de oorlog in Azië hebben meegemaakt, deel uitmaakt van Arq en dat de Stichting en Stichting Pelita intensief samenwerken om de doelgroepen van beide organisaties optimaal te kunnen blijven bedienen. Ik verheug me dan ook zeer op de samenwerking met Stichting Pelita, want mede daardoor kunnen we ook in de toekomst de belofte 'wij zorgen voor jou en de jouwen' gestand doen zolang dat nodig is.'

Hoe kijkt u terug op 12½ jaar samenwerking?

'Als ik het afmeet aan "wij zorgen voor de jouwen", dan vind ik de samenwerking een succes. Want door de samenwerking is de zorg gewaarborgd, ook in de toekomst. En dat was ons doel. Daar zijn natuurlijk wel een paar offers voor gebracht, maar dat geeft helemaal niets, als het doel dat je voor ogen staat maar bereikt wordt. En ik vind het ontzettend belangrijk dat de doelgroep, ondanks alle pijn die de veranderingen met zich hebben meegebracht, daar niets van heeft gemerkt. De Stichting is in staat gebleken haar werk te blijven doen op de manier waarop zij dat gewend was en de doelgroep heeft evenals voorheen het geval was, steeds terug kunnen vallen op alles wat de Stichting altijd geboden heeft. Dat is het grote succesverhaal.'

Tot slot, we zitten nu in 2017. Wat ziet u nog voor taken, niet alleen voor Stichting 1940-1945, maar ook voor de Raad van Advies?

'Een aantal taken van de Stichting wordt door andere organisaties uitgevoerd en is daarmee voor de toekomst geborgd. Zo wordt het maatschappelijk werk ten behoeve van de doelgroep van de Stichting sinds 2012 uitgevoerd door Stichting De Basis in Doorn en de uitbetaling van de buitengewone pensioenen wordt sinds 2012 uitgevoerd door Arq Dienstencentrum. Belangrijk vind ik dat mensen zich ook in de toekomst tot de Stichting kunnen blijven wenden met vragen of wanneer zij behoefte hebben aan een luisterend oor. Wanneer zij dat willen, moeten aanvragers in het kader van de wetten voor verzetsdeelnemers en oorlogsgetroffenen kunnen blijven rekenen op begeleiding door de Stichting. Nog zo'n 100 vrijwilligers zetten zich in voor de Stichting en er worden nog steeds activiteiten georganiseerd, hoewel dat er wel

Door de samenwerking is de zorg gewaarborgd, ook in de toekomst en dat was ons doel

steeds minder worden. En die activiteiten worden door de doelgroep erg op prijs gesteld. Het is toch fantastisch, dat er nu – 72 jaar na de oorlog – nog steeds twee vakantieweken worden georganiseerd. Ik zie het als taak van de Stichting om contactactiviteiten te organiseren zo lang daar bij de doelgroep behoefte aan is en niet onbelangrijk – want veel vrijwilligers worden ook een dagje ouder – zo lang dat kan. Tot slot vind ik het belangrijk dat het gedachtegoed van de Stichting, de herinnering aan verzet, onderdrukking en vervolging en de wijze waarop de Stichting door de jaren heen invulling heeft gegeven aan de 'ereschuld' en de 'bijzondere solidariteit' ook op langere termijn in stand wordt gehouden en wordt verspreid. Daarbij is volgens mij niet alleen een taak weggelegd voor de bijzonder hoogleraar Ismee Tames, die de door Stichting 1940-1945 bij de Universiteit Utrecht ingestelde leerstoel 'Stichting 1940-1945: geschiedenis en betekenis van verzet tegen onderdrukking en vervolging' bekleedt, daar kan ook Arq Kenniscentrum Oorlog, Vervolging en Geweld een bijdrage aan leveren.

'Wat betreft de rol van de Raad van Advies zou ik willen zeggen, dat het jammer zou zijn als deze raad een veredelde kascommissie zou worden. Voor de Raad van Advies zie ik als taak er op toe te zien dat de zorg voor de doelgroep ook in de toekomst wordt geboden conform de bij de oprichting in 1944 gedane belofte en dat het gedachtegoed van de Stichting niet verloren gaat.'